

Jolanta Malanowska

Nauczyciel – konsultant

DODN Wrocław

Zajęcia, które Państwu przedstawiam są przeznaczone do realizacji szkolnego programu profilaktyki, ich zadaniem jest pokazanie na czym polega spójność założeń programów (dydaktycznego, wychowawczego i profilaktyki szkolnej). W podstawie programowej istnieje zapis „szkolny zestaw programów nauczania, program wychowawczy szkoły oraz program profilaktyki tworzą spójną całość i muszą uwzględniać wszystkie wymagania opisane w podstawie programowej. Ich przygotowanie i realizacja są zadaniem zarówno całej szkoły, jak i każdego nauczyciela”. Spójność ta ma dotyczyć przekazywanych treści w nauczaniu przedmiotowym, ma być powiązana z problemami wychowawczymi środowiska. W przedstawionych scenariuszach pokazuję jak to można robić np. na języku polskim.

Zapraszam Państwa do wspólnej pracy, jeśli macie jakieś przemyślenia na temat realizacji szkolnego programu profilaktyki, jego spójności z nauczaniem przez siebie programem, realizacji treści wychowawczych - przysyłajcie swoje pomysły. Będą one służyły wymianie doświadczeń i wzbogacą warsztat pracy innych nauczycieli.

Mój adres: jolanta.malanowska@dodn.wroclaw.pl.

Scenariusze zajęć warsztatowych dla klasy IV szkoły podstawowej

Proponowane scenariusze dotyczą problemu uprzedzeń i tolerancji, mogą pomóc dzieciom w zrozumieniu przyczyn uprzedzeń i kształtować postawę tolerancyjną wobec inności ludzi. Dwie pierwsze propozycje oparte są na lekturze J. Swifta „Podróże Guliwera” (klasa IV) i są raczej do wykorzystania na lekcjach języka polskiego. Trzeci scenariusz „Jestem Inny” może być można wykorzystać jako podsumowanie tematu lub na lekcji wychowawczej.

Założeniem do pracy warsztatowej jest znajomość przez uczniów tekstu (pierwszy rozdział lektury J. Swifta „Podróże Guliwera”). Na zadanie domowe mieli przeczytać tekst i zwrócić szczególną uwagę na fragmenty mówiące o tym, jak przyjęto Guliwera w państwie Liliputów, jak z nim postępowano, jak bohater zachowywał się w stosunku do gospodarzy.

Scenariusz I: Guliwer ląduje w krainie Liliputów.

Cel: Uzmysłowanie uczniom, skąd biorą się uprzedzenia, jakie są jego mechanizmy, do czego to prowadzi.

Czas realizacji: 45 min.

Potrzebne materiały do pracy w grupach: arkusze papieru, flamastry, małe karteczki.

Metoda:

1. Podziel uczniów na grupy i poproś, aby wypisali (narysowali) na arkuszach papieru jaką reakcję wywołało u Liliputów pojawienie się „innego” człowieka. (Np. związali go we śnie, strzelali do niego z łuków, przykuli go łańcuchami, grozili, obiecywali, błagali o litość, dali środek nasenny do napoju, byli przezorni i ostrożni w kontaktach z nim, zabrali broń i inne jego rzeczy, oglądali ze wszystkich stron. Ale też: dali mu jeść i pić, wyleczyli z ran po strzałach, starali się zaspokoić jego potrzeby, doradzali cierpliwość, był dla nich atrakcją).
2. Jak czuł się zachowywał Guliwer? (Np. chciał być wolny, czuł, że nie jest akceptowany, szukał porozumienia, był w ponurym nastroju, straszył ich, starał się zrozumieć mechanizmy ich postępowania, ich zwyczaje i postępowanie wydały mu się śmieszne). Prezentacja prac poszczególnych grup.
3. Zainicjuj dyskusję na temat: Skąd wzięły się uprzedzenie Liliputów w stosunku do Guliwera i Guliwera w stosunku do gospodarzy?. Słowa kluczowe w wypowiedziach uczniów zapisuj na tablicy lub arkuszu papieru, (np. niezrozumienie wzajemnych potrzeb i oczekiwań, brak możliwości porozumienia się – bariera językowa, strach, obawa, ostrożność, realizacja swoich potrzeb, bez dawania praw drugiej osobie). Czy przyczyny o których mówimy pojawiają się również w odniesieniu do współczesnych czasów, kiedy mówimy o uprzedzeniach?
4. Poproś dzieci, aby na małych karteczkach wypisały do kogo są uprzedzone i co jest przyczyna tego uprzedzenia (np. pani w sklepie - nigdy nie uśmiecha się do klientów; ludzie innej wiary niż moja – nie wiem czemu; ludzie, którzy wywołują konflikty – bo nie wiem, czego mogę się po nich spodziewać; politycy – bo mówią co innego a co innego robią.... Itp.). Przylep karteczki na arkuszu, jeśli będzie taka możliwość, utwórz grupy ludzi, do których uczniowie mają uprzedzenia.
5. Poproś dzieci aby w domu zastanowiły się nad przypuszczalnymi motywami postępowania ludzi , do których mają uprzedzenia, zapisały to w kilku zdaniach. Drugim elementem pracy domowej będzie wyjaśnienie słowa „tolerancja” oraz podanie źródła, z którego zaczerpnęli informację.

Materiał pomocniczy do lekcji, można go wykorzystać przy omawianiu reguł narzuconych Guliwerowi przez cesarza Liliputów. Jest to spis zasad obowiązujących Guliwera zaczerpnięty z pierwszego rozdziału :Jonathan Swift „Podróże Guliwera” PBI. Htm.

1. Człowiek Góra nie wyjdzie z obszernych państw naszych bez pozwolenia naszego, wielką opatrzonego pieczęcią.
2. Nie będzie mu wolno wchodzić do naszej stolicy bez wyraźnego naszego rozkazu, o czym mieszkańcy na dwie godziny pierwej będą ostrzeżeni, żeby nie wychodzili z domów swoich.
3. Tenże Człowiek Góra po wielkich tylko gościńcach będzie miał wolność chodzenia i nie będzie przechadzał się lub kładł na łąkach i w zbożach.
4. Przechadzając się po drogach publicznych ma się strzec, ile możliwości, ażeby nie zdeptać którego z naszych wiernych poddanych ani ich koni lub wozów, i nie ma brać żadnego ze wspomnianych poddanych na ręce swoje, chyba za ich własnym zezwoleniem.

5. Gdy zajdzie potrzeba, że kurier gabinetowy będzie miał biec z ekspedycją ekstraordynaryjną, Człowiek Góra obowiązany jest nieść go w kieszeni swojej przez sześć dni, raz każdego księżyc i stawić go zdrowego i całego przed naszą obecność cesarską.
6. Będzie sprzymierzeńcem naszym przeciw naszym nieprzyjaciołom z wyspy Blefusku i wszelkich użyje sposobów na zgubienie floty, którą oni właśnie uzbrają dla wkroczenia w państwo nasze.
7. Pomieniony Człowiek Góra w swoje godziny wolne będzie dopomagał rzemieślnikom naszym dźwigać niektóre wielkie kamienie dla dokończenia murów zamku i innych naszych budowli cesarskich.
8. Człowiek Góra winien jest w przeciągu dwóch księżyców złożyć dokładny opis rozmiarów naszego państwa, obliczony własnymi jego krokami.
9. Gdy wykona uroczystą przysięgę, że te wszystkie wyrażone artykuły wspomniany Człowiek Góra zachowa, będzie miał na co dzień jedzenia i napoju tyle, ile by dla tysiąca siedmiuset dwudziestu czterech poddanych naszych mogło wystarczyć, i będzie miał wolny przystęp do naszej osoby cesarskiej, wraz z innymi znakami naszej dla niego łaski.

Scenariusz II:

Temat: Czy łatwo być tolerancyjnym?

Cel: Pokazać uczniom, na czym polega tolerancja, jak można nauczyć się jej, co to daje, że jesteśmy tolerancyjni.

Czas realizacji: 90 min.

Potrzebne materiały do zajęć: Definicje tolerancji wypisane na kartkach od bloku rysunkowego, arkusze papieru do pracy w grupach, flamastry.

Metoda:

1. Poproś, aby któreś z dzieci przypomniało o czym rozmawialiśmy na ostatnich zajęciach, zbierz kartki z pracą domową, lub poproś alby kilkoro dzieci odczytało to co napisały.
2. Podziel dzieci na grupy i poproś, aby przeczytały sobie wzajemnie definicję tolerancji, wybrały tę, która uważają, za najlepszą, uzasadniły wybór, napisały wybraną definicję na arkuszu i wywiesiły w wyznaczonym miejscu. (Jeśli zdecydowałaś się na zebranie kartek, przeczytaj je w tym czasie, wybierz najciekawsze i umieść w dogodnym do odczytania miejscu).
3. Liderzy grup odczytują głośno definicje swoich, motywują wybór.

4. Zainicjuj dyskusję na temat sytuacji w jakiej znaleźli się Lilipuci i Guliwer, czy była tam możliwość na bycie tolerancyjnym? (Guliwer, jako obcy stanowił zagrożenie dla gospodarzy, nie wiedzieli czego mogą się spodziewać , jak się zachowa wobec nich, jednakże, kiedy okazało się, że jest człowiekiem spokojnym i nie ma zamiaru zrobić nikomu krzywdy, Lilipuci potraktowali go jako swojego poddanego, niemal niewolnika, wyznaczyli mu zakres prac i obowiązków w zamian za jedzenie, wykorzystywali do swoich celów np. wojennych, prac porządkowych, gońca ,co uwzględnili w regułach obowiązujących gościa. Guliwer natomiast bez sprzeciwu poddał się rygorom stawianym przez cesarza i rząd, nie zadbał o swoje prawa).
5. Poproś dzieci aby w grupach zastanowiły się nad następującym problemem: Jesteś władcą, przychodzi do ciebie INNY człowiek, jak okażesz mu tolerancję. Co to znaczy” inny człowiek”, jak powinien postąpić ktoś, kto uważa się za tolerancyjnego w stosunku do ludzi wyróżniających się specyficznymi cechami charakteru, wyglądu, zwyczajami. Uczniowie na arkuszach papieru wypisują (rysują) ewentualne zasady postępowania człowieka tolerancyjnego.
6. Prezentacja prac grup, dyskusja nad wypracowanym materiałem.
7. Poproś dzieci alby w grupach przygotowały scenkę na temat: Spotykam INNEGO człowieka, jak postępuję, żebyśmy On i ja poczuli się dobrze, docenieni, nie oceniani, bezpieczni. Dzieci prezentują swoje scenki, krótka dyskusja po każdej prezentacji, omawiająca typ INNEGO, zasady postępowania wybrane przez grupę.
8. Zapytaj uczniów co sądzą o tolerancji w dzisiejszych czasach, czy jest potrzeba, czy warto być tolerancyjnym. Poproś, aby napisały o tym w krótkim wypracowaniu, najlepsze mogą być nagrodzone wydawnictwem w gazetce szkolnej.

Scenariusz III

Temat: Inny wśród nas

Cel. Uzmysłować dzieciom problem inności wszystkich ludzi, ich potrzeb i oczekiwań.

Czas realizacji 90 min.

Materiały potrzebna do zajęć: arkusze papieru, flamastry, małe kartki do pracy indywidualnej.

Metoda:

1. Poproś któregoś z uczniów, aby przypomniało czym zajmowaliśmy się na poprzednich lekcjach, jeśli będzie potrzeba, uzupełnij i wprowadź do tematu inności ludzi.
2. Poproś dzieci aby na małych kartkach napisały czym różnią się od swoich koleżanek i kolegów (np. nie potrafię szybko biegać, umiem dobrze grać w szachy, lubię się uczyć i mieć dobre stopnie, jestem bardzo mały, bardzo źle widzę i nosze grube okulary, jestem z domu dziecka....).Wypisane kartki wrzucają do jednego pudełka, wyjmuj te kartki osobiście i odczytaj co jest tam napisane, podkreśl , jak wiele inności jest w nas, zapytaj co zyskujemy dzięki temu, że tak bardzo się różnimy od siebie, do czego te różnice są potrzebne. Zapisuj odpowiedzi dzieci na arkuszu zatytułowanym „ Jestem INNY , dzięki temu....(np. świat jest ciekawy, nie nudzimy się ze sobą, jedni umieją jedno i drudzy coś innego, było by straszne, gdybyśmy byli wszyscy tacy sami, każdy ma prawo robić to co lubi, jeśli tylko nie krzywdzi innych ludzi...)
3. Zainicjuj dyskusję „jak się może czuć ktoś, kto jest wyśmiewany z powodu swojej inności?”. Możesz też zastosować metodę „puste krzesło”: postaw na środku klasy puste krzesło, hipotetycznie siedzi na nim osoba, która wyśmiewa się z koleżanek czy kolegów z powodu ich inności, dzieci stoją w kręgu i każde z nich mówi do krzesła jak się czuje, kiedy jest wyszydzane. Kończy zdanie: Kiedy śmiejesz się ze mnie to.....
4. Poproś następnie aby w grupach napisały kodeks tolerancyjnego człowieka. Prezentacja prac, wywieszenie plakatów. Poproś, aby jedna grupa (ochotnicy) zabrali plakaty do domu i opracowali jeden, korzystając z dorobku wszystkich uczniów. Kodeks będzie wywieszony w klasie i wydrukowany w gazetce szkolnej.